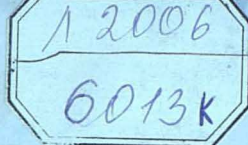

ҚАЗІРГІ
ҚАЗАҚ
ПОЭЗИЯСЫ

Қанипа
Бұғыбаева

*Сөзгі
сөз*

Қанипа
Бұғыбаева

*Сөзге
сөз*

Өлеңдер,
балладалар,
поэмалар

Алматы
«Жазушы»
2005

ББК 84 Қаз 7-5

Б 88

*Қазақстан Республикасы Мәдениет, ақпарат және спорт
министрлігінің бағдарламасы бойынша шығарылды*

Бұғыбаева Қ.

Б 88 Соңғы сөз. Өлеңдер, балладалар, поэмалар. —
Алматы: Жазушы, 2005. — 216 бет.

ISBN 9965-746-08-7

Ақынның бұл кітабына ел мен жер тағдырын өзек еткен толғанысты жырлары мен балладалары, “Жұт жылы”, “Ескерткіш”, “Гәкку-Күләш” атты поэмалары және баспа жүзін көрмеген жаңа өлеңдері енді.

Б 4702250202-013
402(05)-05

ББК 84 Қаз 7-5

ISBN 9965-746-08-7

© “Жазушы” баспасы, 2005

Найзағай бұтағына қонақтадым...

Сен мені тірлігімде жылатпағын,
Жылатып, өлгеннен соң, жұбатпағын.
Ағысы барады екен жылап ағып,
Шағайын десем барып бұлаққа мұң...

Ақ бұлақ тастан-тасқа аунап ағып,
Сөйлейді өз орынын даулап анық?
Маңына мені алалап жолатпайды,
Сыр айтсам деп ем Алатауға барып.

Өксумен өз жерімде өтті өмірім,
(Басқан жоқ, бетке қинап, “шок, көмірін”)
Пенделер пенделік қып, аяп қалды,
Бұйырған “ит пен құсқа” “көк темірін”.

Қайтемін, табалаған мынау елді,
Еске алдым, Батыраш пен Құлагерді.
Қарғалар бір-ақ сәтте шыңға шығып,
Қырандар шыңырау-құзға құлап өлді.

Көк қарға көк желкемде салады асыр,
Бұрылмай, барады ойнап бала ғасыр.
Сескендім... өсегінен ескен желдің,
Шертейін десем барып далаға сыр.

Осы ма жарық дүние, “жалған” деген,
Өірден өтіп барам арманменен.
Тілімді мазақ етіп, түсінбейді,
Оқып ем барып көкшіл орманға өлең.

Қалқытқан түсімдегі қайда қанат,
Жүрген бір жәндіктеймін жай домалап.

“Мен жердің айнасымын” деп тіл қатты,
Айтып ем “Ғауһартасты” айға қарап.

Арыстан, қорқытпайды қасқыр мені,
Салғызған тар кеуделер тас түрмені.
Шолпанның сәулесімен тілдесіп ем,
“Орының қашан келсең бос түр” деді.

Таң атып, мен туғалы көп күн батты,
Қанатып жүрегімді, от тулатты.
Көктегі қол жайып ем ұлы шамға,
Ұлы шам “өргенесің” деп тіл қатты.

Уақыт белестен бір белеске өтті,
Есектер тұлпар аттай емес, текті.
Құмды шөл желіменен қобыз тартып,
“Қорқыттың көрін” маған елестетті...

Болыпты жерде бүлік, аяусыз көп,
Қашанғы қанатыңды жаярсың деп.
Маған құм сыбырлады: “бәрі-бәрі
тайғанақ... тақ та, бақ та баянсыз” деп.

Жел болып, құмда келмес күңіренгім,
Келеді жылап өлмей, күліп өлгім.
Бір күнгі “дүние боқтың” құлы болмай,
Келеді өз ұлтымдай ұлы болғым.

Адамның ашқым келіп қабақтарын,
Сезімді күн нұрына сабақтадым.
Үнімді көшкен бұлтқа тыңдатқым кеп,
Найзағай бұтағына қонақтадым.

Байыған шаққым келіп досыма мұң,
Түрінен шошынамын, тосыламын.
Күздегі құрап, тоңған жапырақтай,
Жерімнің топырағына қосыламын.
Баянды басымдағы осы бағым.

Аман бол! Теңіздерім, бұлақтарым,
Сарғайып, жеткен арман, бұл ақ таңым.
Сен мені тіршілікте жылатып көп,
Өтірік өлгеннен соң жұбатпағын,
Онсыз да жылап туғам, жылатпағын.

Жарық дүние! Жарық астау – жарық күн
Жарықтарын жамаудан көп жалықтым.
Қарап тұрып қара түннің қойнына
Жарығымды келеді бір дарытқым.

Бүтін көңіл, көрмеген соң бір сауды,
Аспанымның әйнектерін мұң шалды.
“Жарық” десе, көз алдыма кешегі
Елестейді жарық кесе құрсаулы...

Күн мен түннің арасына барып кеп,
Өзімді-өзім қайтем, сонша дәріптеп?
“Керек” болып келіп қалған екенмін,
Мынау жарық дүниеге “жарық” боп.

Меңіреу түнге сінді барып бар үнім,
Бар үнімді түншықтырар тар ұғым.
Менің әкем кетіп қалған секілді,
Жамау үшін қара жердің жарығын...
Сәтке ұмытып, ішкі төкаппарлығын...

Ар жағынан қарамаймын перденің,
Алақаны болды анамның – жорегімі.
Рухы биік, жаны жарық адамдар,
Жарық сыйлап кетеді екен жерге бұл.

Көкілім жарық... қайда барып жайі табам,
Толқын ұрған қайықтай боп шайқалам.
Жарығым-ау! Шығып алып “жарықтан”,
“Жарыққа” бір ғашық бопсың қайтадан...

Көріп соны көңіліммен көнерген,
Бұл өмірде жылап, күліп келем мен.
Алдымдағы ақ қағазға жанымның,
Жарық нұрын күйсам деп ем өлеңмен.

Ашуынның төксең маған бар уын,
(Қауызына сыйғандаймын тарының)
Әлде, аспаннан аға ма екен жұлдыздар
Жер-ананың жамау үшін жарығын.
Жарығым!..

Ұқсамаймын өзгеге... өзгешемін,
Ой кешемін, ормандай сөз кешемін.
Мүмкін, жүз жыл өткен соң... өзіңменен
Кезегім бір келгенде кездесемін.

Тілін алмай, тіресіп... бір жүректің,
Бір жүректің алдында дір-дір еттім.
Шырылдаған кішкентай өмір үшін
Өмірімді тұтқын ғып, тірлік еттім.

Көңілі үшін адамның тіл алғышпын,
Шарапаты шашылар мың алғыстың.
Жемтігі көп, тәуелсіз жер бетіне –
Қанатына қызығам қыран құстың.

Жерге де алаң, көңілім тасқа да алаң,
Тастай болмай, кірпікті жасқа малам.
Қоңыраулатып күймесін ел көшкенде,
Жырым мені жұртына тастамаған.

Жайлап алған жанымды өзге сенім,
Мен болмасам... Сен оған төзбес едің.
Ғасырдан бір ғасырға есеп беріп,
Ғарыштардан тіл қатып кездесемін...

12 қыркүйек, 2000 ж.

Туған елге

Осы жерге қаны, тері сіңген аңқау әкемнің,
Осы жерге сыры, жыры сіңген ақын “тәтемнің”.
Мен өзіңде жүрем ылғи бала болып, түс көрсем,
Тұрғыны боп кетті деме, бұлбұлы боп жат елдің...

Сезімімді түншықтырып, жүре алмаймын ішке мен,
Түс көрсем сол, өзің жайлы, жазым жайлы түс көрем.
Қауырсынды қанатымен айдын сызып өн салған,
Мен егіз боп жаралыппын, киелі аққу құспенен.

Содан ба екен? Өңім түгіл, енеді ылғи түске өлең,
Көктеммен бір туған соң ба, көңілде жоқ қыс деген.

Кеше ғана жар жағалап, жүріп жалаң аяқпен,
Асып-тасып, ақырған “Ақсудан” су ішкен ем.

Толқынындай толқып аққан, бала едім ғой бүлдіршін,
Көз алдыма елестейтін арман өмір, бұлдыр шың.
Құлағыма Ілиястың Құлагері дүбірлеп,
Ақын Сара аруағы оятты ма, кім білсін?

Ашылғандай болды маған бір бөлмеден бір бөлме,
Өсек иті соңымнан қалмай қуып үргенде.
Өлең деген өмір құсы алып ұшты аспанға,
Молықбайдың қобызына ұқсап кеудем жүргенде.

Туған жерім, көзісің сен, өзісің сен әкемнің,
Елеңдеймін, озса екен деп бәйгелерден аты елдің.
Толқыныңа толқынымды құлын-тайдай кісінетіп,
Саған деген сарқылмайтын сағынышымды әкелдім.

Жүрегімнен ұшып шыққан ұшқынымды әкелдім,
Көкірегімнен өніп шыққан үш гүлімді әкелдім.
Қанаттарын қағып шексіз аспанымды айналып,
Уысыма қонған келіп Құс, Күнімді әкелдім.

Көзімді аштым әуенді естіп, сыңғыр, сылдыр
сыңғырдан,
Суық уақыт аязы кеп, ойда-жоқта гүлді үрған.
Осы жерде інгөладым, бесігінде тербеліп,
Осы жерде ойнап жүріп, аяғымды сындырғам...

Осы жерде қарсы алғанмын тағдырымның дауылын.
Туған жерім, жер кіндігі, “Мысыр-Шәрі” – ауылым.
Осы жерді көз жасымен, күлкісімен суарып,
Осы жерде суға кеткен әжем менен бауырым.

Туған елім! Жоқ боп кетіп, деме маған не әкелдің?
Қолдан келсе, келер көктен ай-жұлдызды әпергім.
Бабаларым қорғап қалған осынау кең далама
Қарлығаштың көтеріп, сағыныштарын әкелдім.

Осы жерде иісі бар Нұрғайшадай тәтемнің,
Осы жерде иісі бар Әбдірахмандай әкемнің.
О, туған ел! Кешір мені, кетейін деп бір аунап,
Толқын соққан жүрегімнің жарылысын әкелдім.
Сағынышын әкелдім.

Өкініш

(Баллада)

Сол созіңе, әже, сенің ынтықпын,
Ынтық болып, сиқырлы бір сыр күттім.
“Моншақ түсед мойыныңа жеткізсең”, –
Дегеніңе сеніп, қанша жүн түттім?..

Сенуші едім ертегіңе мен сенің,
Секілді едім, сенің титтей бөлшегің.
“Алдына кеп жұлдыз-моншақ түсуге
Аз-ақ қалды, тағы да түт”, – деуші едің.

Коретұғын ақша бұлттай түстегі,
Арман болып қалды сол кез іштегі.
Жұлдыз-моншақ... алқымының астына
Таудай жүнді түтсем дағы түспеді.

Түспесе де, бізге осы істі жүктейтін,
“Түтпе” дейтін, болсаң моншақ күтпейтін.
Жүннің бетін әжем алақанымен
Басып қойып, тағы азырақ түт дейтін.

Жаркылдап көп жұлдыз-моншақ көзімде,
Неше түрлі берілуші ем сезімге.
Маған әжем сұлулықты аңсатып,
Үйреткісі келді ме екен төзімге?

Жотелуші ем... түншыққандай, бітіп дем,
Қозғап, ойнап ұшыратын күтіп жел.
Сезінуші ем, сол бір шақта аспанның
Барлық бұлтын отырғандай түтіп мен...

Көп сойлейтін едім сонда былдырлап,
Дүние деген мен үшін бір “бұлбұл бақ”.
Жұлдыз-моншақ сол бұлттардың үстіне
Түсетіндей көрінетін сыңғырлап...

Еске аламын ақ әжемді күнде мен,
Аңқау, тентек қылығыма күлмеген.
Қайран, сол бір қайырылмайды-ау балалық,
Сеніп қалып... алданғанын білмеген...

Сағыныш боп, түседі еске сол шағым,
Мүйізденіп, ауыратын саусағым.
Енді бүгін жүнін түтіп ойлардың,
Күтіп жүрмін, өлмес өлең мөншағын...

Кейде аяймын...
Еске ап сол қыз баланы,
Туған жердің ортасында саналы.
Жарқыраған бақ-жұлдызын күтумен —
Жүн түтумен жүргендей ме ол әлі?
Құм түтіп бір жүргендей ме ол әлі?..

* * *

“Батыр” бөлек, бұл жерде ақын бөлек,
(Сәлем беріп, жанына жақындап ек).
Тұмсығыңды көтеріп... кеміттің сен,
“Ауызша өлең айтпаған ақын ба?” деп.

Ақын жанын ойлаушы ем нәзік деп мен,
Ұлылықты алмаймыз қазып көктен.
Өсиетін өлеңмен кейінгіге
Желге ұшырмай Абай да жазып кеткен.

Айнымайды жайнамаз ақ қағаздан,
Жаяулар бар, қанатты аттан озған.
Өлең-сөзбен Мұхаммед пайғамбар да
“Құран” етіп сүресін хатқа жазған.

Көкжиексіз... тасқа көз тіреледі,
Тіл-өнерсіз, тобыр ұлт тірі оледі.
Өткен небір ақындар жел аузында,
Ел аузында қалмастан бір өлеңі...

Алдың солай сол сөзбен өкпелетіп,
Тағдырымен айтысқан, төкпелетіп.
Аққан судай, артында бір сөз қалмай,
Ақын анам өмірден кеткен өтіп.

Қызықпайды бәйге мен айтысқа кім,
Жердегіні менсінбей, ай құшпалым.
Шөже ақынды Кемпірбай кеміткендей,
Кемітер деп ешкіммен айтыспалым.

Қанымда ойнап толқыны озенімнің,
(Қобыз-көңіл үнінен сеземін мұң).

Өкпелеумен өзгеге өтті өмірім,
Өгей қызы сияқты өз елімнің.

Біртін-біртін басымнан бұлт тарап,
Күнім шықты сәулесін үмітке орап.
Ояу жырмен ақынды жаяу жүрген
Табалай бер, “дүшпаным”, күліп қарап.

Аты қалған бар ма екен Сарада арман,
Ақындарға айтысқан ана болған.
Ұмытылып бір жерде қалмайын деп,
Қағаз бенен қолыма қалам алғам.

Әлі менің ілесер атыма көш,
(Оңашада құрады ақыл егес).
Жазғандардың барлығы жазушы емес,
Айтысқанның барлығы ақын емес.
Әлі менің ілесер атыма көш!..

* * *

Кей сезімім... сыртқа шығар шыдатпай,
Кей сезімім іште өледі гүл атпай.
Жазылмаған жырларыма ғашық боп,
Ұяламын, жырымды ескі ұнатпай.

Жол үстіне тастап кетпей бұрылып,
Жүр-жүрлейді бір үмітке бір үміт.
О, қаншама дәптерімді өртедім,
Өртенген жыр жалынына жылынып.

Жаным менің жай таба алмай тұрды ұлып,
Сыртқы көзден қалдым солай сыр бүгіп.
Армандарым сұрап менен араша,
Махаббатым күлге айналды шынғырып.

Күл – топырақ, болады ертең тас – көмір,
Арызымды тыңдамаған хош, “тәңір”:
Өлеңге ұқсап, өртенген жер астынан
Шөп шыққандай басталады басқа өмір.

Күпиямды кім ұқпайды, кім ұғып,
Мен ауада ұшып жүрем, тынығып.
Қызуына кезекті сыр, өлеңнің,
Тағы біреу өмір сүрер жылынып,
Жарық төгіп бір үмітке бір үміт.

Бозторғай

Әлдилеп тыныштықты сыр тыңда, аспан,
Көңілдің айықтырып бұлтын басқан.
Кеудемде сайрағандай шыр-шыр етіп,
Даланың бозторғайы бір тынбастан.

Жеткізбес желге мініп өмір қусаң,
Қыры бар құпиялы көңілдің сан.
Жазықта шаңқай түскі шайқалып тұр
Қайталап ырғағымды қоңыр жусан.

Өз даусым жатқандай-ақ өзімді ішіп,
Бұлқынып, аласұрам, төзім қысып.
Арман не, аспаныма еніп кетсем,
Алқызыл арман құшып, сезім құшып.

Басынан кеткендей-ақ бір күні өтіп,
Кішкентай көкірегінен жыл түлетіп.
Сайрайды бозторғайым шаңқай түсте,
Ауада қанаттары дір-дір етіп.

Төменге қадап қойып көз-жанарын,
Арқау боп әуеніне азғана мұң.
Кеудеме кіріп алып ән салғандай
Боз жусан, бозторғайы боз даланың.

* * *

Ән салмашы, жүрегімді сыздатып,
Жанып, суып кірпігіме мұз қатып.
Жылағанның көз жасына көл болған
Бұған дейін кетер едік біз батып.

Сәулем менің, сәуленді ойнат, тіл алсаң,
Көңіл деген көктемдегі раушан.
Үміт шамын жағып бір сәт алдымнан
Бақыт күні ашылғандай бір ән сал.

Әуеніңе тербетілсін тал-шынар,
Жүректерге тамсын нұрлы тамшылар.
Өзектегі өз қайғыңды ұмытып,
Жұрттың жанын жұбатарлық ән шығар.

Қоңыр тірлік дүрмекпенен жан бағып,
Өткізген көп уақыттарын алданып.
Күңгірт тартқан көңіліме сен менің,
Бір әніңмен берші жарық шам жағып.
Тыңдайыншы тебіреніп, таңданып.

Ән сал, жаным, жандырып бір, мұздатып,
Толқынымен жүрегімді сыздатып.
Жылағанның көз жасының түбіне
Кетер едік бұған дейін біз батып.
Әніңменен сыйла әдемі қыз-бақыт.

* * *

Белестер туады екен белестерден,
Адамға алғыс айтам, мені ескерген.
Шежіре, естеліктің лентасындай,
Арманым ақ аспаннан елес берген.

Сәулелі сұлулықты қызықтаймын,
Суреті түседі екен жүзікке айдың.
Жердегі дүние, мансап, дақпырт, даңққа
Пенделік мінезбенен қызықпаймын.

Ұшады аспан жолын сүйіп қыран,
Тұрса да алдын торлап, ұйып тұман.
Аузына сөз түспейтін “жоқтан” басқа
“Қарабай” тірлігінен биік тұрам.

Жүр екен кімге бүгін, кімдер ұнап,
Құм санап, бірде күліп, бірде жылап.
Бір күні қоңыз құзға домалатқан —
Домалар тезегімен бірге құлап...

О, қанша өткел, белес жолықты алдан,
Үмітім қайта жанды сөніп қалған.
Арман құс! Мені өзіңнен адастырма,
Қолыма ақ аспаннан келіп қонған.
Еркелет, ерікті ой, ерікті арман!..

Ауылым

Тұрсың туған анама ұқсап,
Қандай ыстық жауының?
Естелігі балалық шақ,
Сағынышым, ауылым.

Көз алдымда шоқыларың,
Желге бетін сүйдірген.
Күнге піскен топырағың,
Табанымды күйдірген.

Сол күнді ойлап толқыдым мен,
Қол бұлғап ең соңымнан.
Ойнап асау толқыныңмен,
Өзеніңе шомылғам.

Жол үстінде қайың қуып,
Емен алды қолымнан.
Сол жағыңнан айың туып,
Күнің туды оңыңнан.

Жұлдыздарың күлімдердей,
Арман сыйлап ауылым.
Жаныма жүр тыным бермпей,
Қанымда ойнап дауылың.

Көргем сенен ақ таңымды,
Жер кіндігі — астанам.
Өмір жолы — соқпағымды,
Сенен алғаш бастағам.

Алам жиі сені есіме,
Елеспенен жылындым.
Ауыл десе, енесіне —
Кісінеген құлынмын.

Ән-күйменен қалғиды емен,
Көрген тағдыр дауылын.
Жүрегімді әлдилеген,
Сағынышым, ауылым.
Туған жерім, ауылым.

* * *

Көздеріңді көзіме құйып аппын,
Енді бізге кездесу қиын-ақ тым.
Жұлдыз түкті көбелек қанатындай,
Кірпігімді жасқанып жиі қақтым.

Көңіл көлін мұзжарғыш кеме тепті,
Қарап тұрды қара түн кең етекті.
“Бекіре балық тұмсығы тасқа тиіп”,
Неге осынша бұл тағдыр келеке етті?

Ұқпадың ба? Жанымды ұқтың бірақ,
Көз жасымды ішіме жұттым, құлап.
Үмітімді шырақ қып жағып кірген —
“Жастық” деген есіктен шықтым, жылап...

Асыққанмын...
Білмеймін кімге асықтым,
Табаныммен тасты емес, құм басыппын.
Мен түсімде құлап ем күзға қарай,
Құздан әрең тырмысып, шыңға шықтым.

Анталаған аш қасқыр, алдым қауіп,
Ауыр жүгім барады тағдырға ауып.
Жүрегімнің жұлмалап жапырағын,
Мен үшін бір жел соқты, жаңбыр жауып.

Ойда жоқта қауызын үміт төкті,
Қызартқандай, ұятым ұрып бетті.
Сәтсіздік сәт төбеме ұршық иіріп,
Долы құйын сыртымнан күліп кетті,
Еске салып, тұнық күй, тұнық көкті...

* * *

Суретін көрсеткендей іріліктің,
Қарамай батты артына бұрылып күн.
Құрсаулы жер үстінде қыбырлаған,
Мен де бір қамаудағы тірі тұтқын.

Ойландым, осы жайды ұқтым дағы,
(Тұтқынға ұқсайды елдің мықты ұлдары).
Шырмалған бір-біріне адам деген
Тұрмыста, тіршілікте тұтқын бәрі.

Өзінді кеше күттім, бүгін күттім,
Ұстады арамызға шымылдық түн.
Бұйрықсыз, бұл жүрекке билігім жоқ,
Көмейге үнім тұтқын, тілім тұтқын.

Келмейді сырбазданып, сырымды ұққың,
Құрбаны болдым жұмбақ сұлулықтың.
Мен түгіл бір-біріне жете алмаған,
Аспанға айым тұтқын, күнім тұтқын,
Көзіңе – көз, тіліңе тілім тұтқын...

* * *

Қарайды аспан!
Қабағына қайғы алған,
Жер бетінің келбетіне жетпей ар.
Екі көзі екі ауызға айналған,
Дүниенің бәрін асап, жеп қояр...

Тістерімен апан аузын жасырар,
Құлқын көзін қоятындай көріп күн.
Аңға емес, адамға ұқсас басы бар,
Құбыжықтың суретінен қорықтым.

Ой астарын ойлап қарап, кісі ұғар,
Ұқпағанға жай шимай ғой күлкілі.
Көздері оның көз емес, көп тісі бар,
Құбыр-құдық, шөлге ұқсайды құлқыны,
Мұндай жандар жанымда жүр бұл күні.

* * *

Ескі мұңды несіне еселедің,
Еске алдырды өткенді осы өлеңім.
Жел сезіммен үзілген жүрегімді
Жапырақ қып жолыңа төсеп едім.

Тайып тұрдың тағдырға бас ұрғансып,
Жанарымды кірпікпен жасырған шық.
Жол шетінде жүрегім жатты жылап,
Табаныңмен кеткен соң басып-жаншып.

Бойдан уақыт біртіндеп қызуды алды,
Еске түссе есімің, жүзім жанды.
Ауық-ауық ауыртқан жара салып,
Жапырақтай жүректе ізің қалды.

Ізін қалды... іздейді тіріліп қыр,
Қарамадың соңыңа бұрылып бір.
Жанарыма үміттің шамын жағып,
Сабағына шыбықтың ілініп тұр...

* * *

Тонды ма әлде?
Бұлтқа оранды ай барып,
Ұмыттым ба? Сирек алам сені еске.
Біртін-біртін кетеді екен айналып
Өткен өмір өңдегі түс, елеске.

Риза емеспін, көшпелі бұл тағдырға,
Өмір ізін бірге өзіммен өшірмек.
Кінәм болса, адамдардың алдында,
Үнім жетпес, күбірлесем “кешір” деп.
Тілім жетпес, дірілдесем “кешір” деп.

* * *

Келіп-кетті бұл дүниеге “дана” мың,
Көңлімен көріп, білсем баланың.
Сағындырып, түбінде бір табынтар,
“Табаныңда жаннат бар ғой ананың”.

Ала алмадым, тіршіліктің қамалын,
Таба алмадым, уақыт-мінез... амалын.
Бар адамзат сиынатын Алланың
Суреті бар жүрегінде ананың...

* * *

Өзім қалып... нені айтам, өзіңе мен,
Аспан болсаң, төсінде көз ілер ем.
Дүние күйіп жатса да теріс қарап,
Кетті деме, өзі боп өзіменен.

Тартып келем үміттің жүгін әлі,
Уақыт сырын кім қалай ұғынады?
Тірлік жеген тұлкінің жонындай боп,
Қызықтырып, сәт сайын құбылады.

Білгенімнен көп екен білмегенім,
Керек дейсің жан сырым кімге менің,
Көзге бүгін қалғандай аласарып,
Шырқау биік, кешегі шың дегенім.
Шыңға даусым жетпес деп, үндемедім...

* * *

Басқа арнамын...
Сенің де рас басқа арнан,
Арна көзден көкірегіме жас толған,
Ей, жас ұрпақ!
Танымайсың сен мені,
Қазір ғана түскендей боп аспаннан.

Есті жимай, келмейді ерте көз ілгім,
Санамда ауыр салмағы бар төзімнің.
Керегі жоқ керемет бір атақтың,
Неше түрлі “атағым” бар өзімнің...

Дақпырт, түстік, жалғандықпен өшем мен,
Жиіркеніп, не жұқтырдым осы елден?
Керегі жоқ ат, дүние, шапанның,
Шапан киіп туған жоқпын шешемнен.

Болып кетті өзіме жат, өз елім,
Ақша билеп тұр ғой, бәрін, сеземін.
Ей, жастығым, танымасаң сен мені,
Танитұғын келеді бір кезегім.
Сеземін...

* * *

Мен түскен сол Сен де түстің аспаннан,
Басымызда басқа өмір, басқа арман.
Шарасыздан шарасына көзімнің,
Көздерінен жұлдыздардың жас тамған.

Түсінбесең, мейлі, мені түсінбе,
Арман болып, аян берем түсінде.
Адасып ек бірімізден-біріміз,
Кең дүние, кеңістіктің ішінде.

Арман күйін жыр тілімен айта алман,
Көңіл деген, көл бетіндегі шайқалған.
Ақ жүзіне түсіп қоңыр көлеңке,
Толғатып тұр шарасына ай толған...

Басымызда басқа өмір, басқа арман,
Басқа күймен жанарыма жас толған.
Бақылайды жұлдыздарға айналып,
Ата-баба аруағы аспаннан.

* * *

Уақытпен жасарып, жаңғырығар,
Қосып алып аспанның жаңбырын әр.
Арна бұзар басы асау әр толқынның
Ғұмыры бар, күрескер тағдыры бар.

Бір-біріне шертетін жан жыры бар,
Ұйықтамайды көз іліп мәңгі бұлар.
Аузын ашқан, жалданып арыстандай,
Даусынан тау күркіреп, жаңғырығар.

Өмірді өткен, өтпелі жыр етерсің,
Жүдетерсің, үмітті түлетерсің.
Жасыл белді сарғайтқан сағынышым,
Қай толқынның ішінде жүр екенсің?.

Толқын, толқын, ақ толқын, сары толқын,
Дүниенің қарасам бәрі толқын.
Ақылымды адассам, сезім жеңіп,
Әлдилейді өмірдің әні, толқын.
Таңы толқын, адамның жаны толқын.

Жалын атқан іздеп бір жанға шуақ,
Сабырыма сау жеткен сауға сұрап.
Жанарымды жас жуып, ұшып барам,
Бір толқынның жалына жармасып ап...

Жетер жерге жетпесе бір бұрауым,
Жетім қалған сәбидей шынғырамын.
Құлағыма келгендей қобызымен,
Молықбай-күй, дүбірлі дүлдүл ағын.
Ауыл жаққа асығып, қасқа жолмен
Құйындатып келеді құлдырағым...

* * *

Көңілім менің бірде ақпан, бірде аптап,
Уақыт деген ұңғысын түр жырға оқтап.
Көлеңкелер күннің көзін көрсетпей,
Қара жерде қара бұлттай жүр қаптап.

Шарпысуда күнгеі менен терістік,
(Сөз емес қой нені киіп, нені іштік?)
Қиялдаумен тыныс алам қиналып,
Өз жанымнан ашып әлем, кеңістік.

Көкірегімнің көкжиегі кеңістік,
Кеңістікпен келген достың демі ыстық.
Соғыс жылы келіп едім өмірге,
Өміріме келмей қойды “жеңіс” түк.

Бір-бірінің тірлігімен тыныстап,
Толқындармен толқын ойнар “қуыспақ”.
Шыңғысхандай қан уыстап тумай Мен,
Туған екем өмір талын уыстап....

Сезімімнің пернесін сен дұрыс тап,
Мен әйтпесе, ауырып қалам құрыстап.
Арашалап адамзатты азаптан,
Дүниені тек махаббат түр ұстап...

* * *

Еншім емес екен ғой бақыт менің,
Көз жасыма жуынар жақұт көңіл.
Өтер... өткен мақсатсыз бекер өткен,
Алып жатыр біртіндеп уақыт кегін.

Тау басынан сырғанап тайғанақ таң,
Өмір – өлең өзектен қайнап аққан.
Зымырандай қанатты зымыраған,
Күнге кісен салар кім, айға қақпан!

Ылдиы көр, көрсетер өрі қысым,
Көкке қарап ұлиды бөрі мүсін.
Өліп-өшіп өлеңге болдым ғашық,
Саған ғашық болғандай сорым үшін...

Оятады осқылап шабытты арман,
Арманшылдар қонысын тауып қонған.
Көзсіз көңілім күшіктей қыңсылайды,
Көшкен елдің жұртында қалып қалған...

* * *

Өтеді адам бір жылап, бір жұбанып,
Боталаған бұлақтай сырғып, ағып.
Қараңғыда қалбаңдап жапалақтар,
Көре алмайды, көрмейді күнді жарық.

Не болса да шын күліп, шын жыладым,
Қараспандай келмейді түнжырағым.

Жапалаққа өкпелеп таң алдында,
Үзе алмайды тоқтатып бұлбұл әнін.

Құйылшы бір сыңғырлап жыр бұлағым,
Толқыныңмен сезімді ұрғылағын.
“Дала” десе... кісінеп арқан-жолмен,
Құлындай боп келеді құлдырағым.

* * *

Ана жалғыз бола берсін, “құдай” мың,
Есіме алып, елестетем, жылаймын.
Көрдім оны мынау жарық дүниеде
Құрметімен, күдіретімен Күн-айдың.

Ұнамаймын. Ал біреуге ұнаймын,
Жалғыздыққа қашанғы осы шыдаймын?
Сағыныштан шаршадым, дем алам деп,
Жер-ананың құшағына құлаймын.

Бұлбұл сайрап, өз өлкесін жырлаған,
Басқа баққа басын иіп, бұрмаған.
“Туған ана, туған жерім бар” деген
Бір ыстық ой демеу болып жүр маған,.

Мазалайды көкірегіңе кеп түрлі ой,
Сен сенбесең, қуә болып көк түр ғой.
Туған жерім, туған анам тағдырым,
Тағдырымды сатып алған жоқпын ғой...
Жоқпын... бармын... оттан туған отпын ғой.

* * *

Қаратаудың төбесін қар салады,
Сағынышты кең дала ән салады.
Қуаныштан сап-сары жапырақтар
“Қайта жасыл болам” деп қол соғады.

Тамыздағы шық көзін таңға ашады,
(Жапырақсыз ағаштың бар ма сәні)
Орнын беріп кезекпен, бәрі осылай
Алмасады, тіршілік жалғасады.

Жасыл көктем, балапан, бала кезең,
Мен сені іздеп, үмітпен дала кезем.
Бояуы онған сары ала жапырақтар
Топыраққа қосылып, болады өзен...